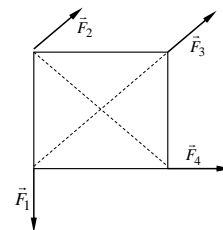

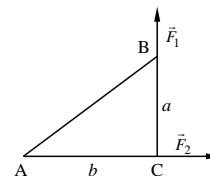
Numerické cvičenie č. 5 – Základy mechaniky tuhých telies

1. Homogénna štvorcová doska so stranou dĺžky 1 m sa otáča okolo osi kolmej na rovinu dosky a prechádzajúcej jej stredom. Na dosku pôsobia sily F_1, F_2, F_3, F_4 . Všetky sily pôsobia v rovine dosky a majú rovnakú veľkosť 12 N (pozri obrázok vpravo). Vypočítajte:

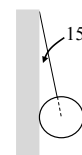
- a) veľkosť momentov jednotlivých síl vzhľadom na stred dosky
[6 Nm; 8,485 Nm; 0 Nm; 6 Nm]
b) veľkosť aj smer výsledného momentu týchto síl vzhľadom na stred dosky
[3,5 Nm]

2. Doska tvaru pravouhlého trojuholníka s odvesnami $a = 0,3$ m, $b = 0,4$ m sa otáča okolo osi kolmej na rovinu dosky a prechádzajúcej vrcholom A. Vo vrchole B pôsobí sila $F_1 = 8$ N, vo vrchole C sila $F_2 = 6$ N (pozri obrázok vpravo).

- a) Akú veľkosť má moment sily F_1 vzhľadom na os otáčania? [3,2 Nm]
b) Akú veľkosť má moment sily F_2 vzhľadom na os otáčania? [0 Nm]
c) aká veľká musí byť sila F_3 s pôsobiskom v strede odvesny b , aby vykompenzovala otáčavý účinok síl F_1, F_2 ? [16 N]
3. Maticovým kľúčom dĺžky 40 cm chceme uvoľniť maticu. Na koniec kľúča pôsobíme silou 80 N kolmo na kľúč. Aký veľký je moment tejto sily? Akou veľkou silou treba pôsobiť na kľúč, aby sme dosiahli rovnaký moment, ak smer sily zvierá s kľúčom uhol 30° ? [32 Nm; 160 N]
4. Naložený čln ťahajú po oboch brehoch kanála dva traktory rovnomerným pohybom. Aká je odporová sila vody, keď laná sú napínané stálou silou 200 N a zvierajú uhol 60° ? [346 N]
5. Homogénna doska hmotnosti 1 kg leží na stole tak, že jej pravý koniec je vysunutý mimo stôl o $1/3$ jej dĺžky. Aká je minimálna hmotnosť závažia, ktoré treba zavesiť na pravý koniec, aby sa jej ľavý koniec začal zdvíhať? [0,5 kg]

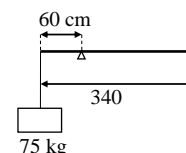
6. Na tenkom vlákne upevnenom na zvislej stene visí guľa hmotnosti 5 kg. Vlákno zvierá so stenou uhol 15° (pozri obrázok vpravo). Určte ťahovú silu vo vlákne a tlakovú silu, ktorou guľa pôsobí na stenu.

7. Dve gule s rovnakým polomerom ležia na vodorovnej podložke a dotýkajú sa. Jedna z nich je dvakrát ťažšia ako druhá. Určte polohu ťažiska tejto sústavy. [vo vzdialenosti $r/3$ od bodu dotyku]
8. Na jednom konci tyče dlhej 30 cm je pripevnená guľa polomeru 6 cm (pozri obrázok vpravo). Hmotnosť gule je dvakrát väčšia než hmotnosť tyče. Určte polohu ťažiska. [14 cm od stredu tyče]

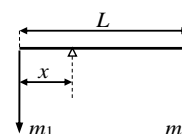

9. Aká je hmotnosť homogénneho trámu, ak závažie s hmotnosťou 75 kg zavesené na jeho ľavom konci ho udrží v rovnováhe? (pozri obrázok vpravo) [41 kg]

10. Tri guľičky s hmotnosťami 0,1 kg, 0,2 kg, 0,3 kg sú upevnené na tenkom drôte zanedbateľnej hmotnosti tak, že sú od seba vzdialené 0,3 m. Ako ďaleko od tretej guľičky je ťažisko sústavy? [0,2 m]
11. Akú kinetickú energiu má kotúč s hmotnosťou 8 kg a polomerom 25 cm, ak za minútu vykoná 500 otáčok? [340 J]

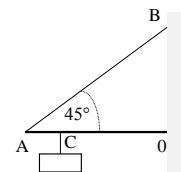
12. Homogénna tyč s dĺžkou 40 cm a hmotnosťou 10 kg je na koncoch zaťažovaná závažiami $m_1 = 40$ kg a $m_2 = 10$ kg (pozri obrázok vpravo). V ktorom mieste je potrebné tyč podprieť, aby nastala rovnováha? [10 cm zľava]

13. Akú rýchlosť získa guľa, ak sa skotúľa z naklonenej roviny z výšky 1 m? Moment zotrvačnosti gule je $J = \frac{2}{5} mR^2$, trenie zanedbávame. [3,8 m.s⁻¹]

14. Ako ďaleko by sa odkotúľalo koleso hmotnosti 20 kg s polomerom 34 cm, keby sa uvoľnilo z osi auta pri rýchlosti 72 km.h⁻¹? Moment zotrvačnosti kolesa je 1 kg.m², veľkosť odporovej sily je 4% tiažovej sily kolesa. [730 m]

15. Homogénna tyč AO sa môže otáčať vo vertikálnej rovine okolo osi O kolmej na nákresu. Tyč je udržiavaná vo vodorovnej polohe niťou AB upevnenou o stenu a zvierajúcou s vodorovným smerom uhol 45° (pozri obrázok vpravo). V bode C, ktorý je vzdialený od bodu A 0,2 m je zavesené teleso s hmotnosťou 0,6 kg. Určte silu, ktorou je napínaná niť, ak hmotnosť tyče je 0,4 kg a jej dĺžka je 0,6 m. [8,849 N]

16. Žulový 4-boký pravidelný hranol má podstavnú hranu 60 cm a výšku 80 cm. Akú prácu treba vykonať, aby sme ho preklopili z rovnovážnej polohy stálej do rovnovážnej polohy vratkej, ak hranol stojí na štvorcovej podstave a hustota žuly je 2500 kg.m⁻³? [720 J]

17. Homogénna guľa s polomerom 0,1 m sa otáča okolo osi, ktorá prechádza jej stredom uhlovou rýchlosťou $\omega = 4 \text{ s}^{-1}$.

- a) Na zastavenie gule treba vykonať prácu 40 J. Aký veľký je moment zotrvačnosti gule vzhľadom na os? [5 kg.m²]
- b) Akú veľkú prácu treba vykonať, aby sa uhlová rýchlosť zväčšila zo 4 s⁻¹ na 8 s⁻¹? [120 J]

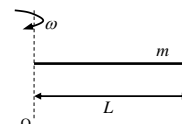
18. Teleso tvaru valca (alebo gule) s hmotnosťou $m = 3 \text{ kg}$ sa valí bez šmýkania po naklonenej rovine, ktorá je sklonená pod uhlom $\alpha = 40^\circ$. Určte, aká bude rýchlosť telesa po prejdení dráhy $s = 120 \text{ cm}$, keď na začiatku bolo teleso v pokoji. Akú rýchlosť bude mať teleso tvaru gule s rovnakou hmotnosťou valiace sa za tých istých podmienok? [3,176 m.s⁻¹, 3,2878 m.s⁻¹]

19. Hustota ρ veľmi tenkej tyče s dĺžkou $L = 5 \text{ m}$ a s konštantným prierezom narastá rovnomerne v závislosti od vzdialenosti x od jej ľavého konca podľa vzťahu $\rho = \rho_0 + ax$, kde ρ_0 a a sú konštanty, ktorých hodnoty sú $\rho_0 = 2 \text{ kg.m}^{-1}$, $a = 4 \text{ kg.m}^{-2}$. Určte polohu ťažiska tyče. [3,1944 m od ľavého konca tyče]

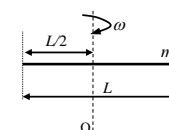
20. Určte polohu ťažiska homogénneho tenkého drôtu ohnutého do tvaru štvrtkružnice s polomerom R .

$$\left[\text{v polohe } \vec{r}^* = \frac{2R}{\pi} \vec{i} + \frac{2R}{\pi} \vec{j} \right]$$

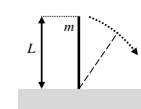
21. Veľmi tenká homogénna tyč s dĺžkou 2 m a s hmotnosťou 3 kg rotuje okolo osi kolmej na tyč a prechádzajúcej jedným jej krajným bodom s konštantnou frekvenciou 4 Hz (pozri obrázok vpravo). Určte kinetickú energiu tyče. [1263,31 J]

22. Veľmi tenká homogénna tyč s dĺžkou 2 m a s hmotnosťou 3 kg rotuje okolo osi kolmej na tyč a prechádzajúcej stredom tyče s konštantnou frekvenciou 4 Hz (pozri obrázok vpravo). Určte kinetickú energiu tyče. [315,827 J]

23. Veľmi tenká homogénna tyč s dĺžkou 1 m je v rovnovážnej polohe postavená na jednom svojom konci kolmo k zemskému povrchu. V určitom okamihu je tyč vychýlená z rovnováhy a začne voľne padať v tiažovom poli zeme tak, že rotuje okolo svojho dolného konca, ktorý sa dotýka so zemským povrchom (pozri obrázok vpravo). Určte rýchlosť horného konca tyče v okamihu, keď tyč dopadne na povrch zeme. [5,425 m.s⁻¹]

24. Nájdite moment zotrvačnosti veľmi tenkej homogénnej dosky tvaru štvorca so stranou 10 cm a s hmotnosťou 2 kg vzhľadom na svoju uhlopriečku ako os. [1,666.10⁻³ kg.m²]